

БОЛАЛАРНИ ОВҚАТЛАНТИРИШНИ КЕЙТРИНГ УСУЛИДА ТАШКИЛ ЭТИШ

Эрмат Санаев Шерматович

Тошкент кимё технология институти, дотцент т.ф.ф.д.

Садиков Абдурашид Разикович

Тошкент кимё технология институти, ассистент

Пулатова Назокат Эркиновна

Тошкент кимё технология институти, ассистент

Карабаев Саъдулла Зиядуллаевич

«International Hotel Tashkent» меҳмонхонаси озиқ-вқат бўлими бошлиғи

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7158229>

Аннотация. Мақолада замонавий шароитларда умумтаълим мактаб ўқувчилари овқатланишини ташкил этишни такомиллаштириш, шунингдек, ягона технологик жараён билан янги технологияни жорий этиш орқали ишлаб чиқариш ва логистика жараёнларини марказлаштириш орқали болаларни соғлом овқатлантиришини ташкил этиш билан боғлиқ долзарб масалалар кўриб чиқилади.

Калит сўзлар: кейтринг, технологик жараёнлар, марказлаштириш, мактаб ўқувчилари, соғлом овқатлантириш.

ОРГАНИЗАЦИЯ ПИТАНИЯ ДЕТЕЙ МЕТОДОМ КЕЙТРИНГА

Аннотация. В статье будут рассмотрены актуальные вопросы, питания общеобразовательных школьников в современных условиях, а также организация здорового питания детей путем централизации производственных связанных с совершенствованием организации и логистических процессов путем внедрения новых технологий с единым технологическим процессом.

Ключевые слова: общественное питание, технологические процессы, централизация, школьники, здоровое питание.

ORGANIZATION OF CHILDREN'S NUTRITION BY THE METHOD OF CATERING

Abstract. The article will consider topical issues, nutrition of general education schoolchildren in modern conditions, as well as the organization of healthy nutrition for children through the centralization of production related to the improvement of organization and logistics processes through the introduction of new technologies with a single technological process.

Keywords: public catering, technological processes, centralization, schoolchildren, healthy eating.

КИРИШ

Кейтринг овқатланиш хизмати - одатда кенг миқёсда жойларда истеъмол қилиш учун овқатлар, газаклар ва ичимликлар билан таъминлаш, мактаб ва боғчалар каби муассасалардаги мунтазам миқозларга тайёр таомларни етказиб беришга айтилади.

Ўқувчиларни соғлом ва хавфсиз овқатлантиришни ташкил этиш ишларини янада такомиллаштириш, соғлом овқатлантиришнинг замонавий усуллари жорий этиш орқали таълим-тарбия сифати ва самарадорлигини оширишга кенг имкониятлар яратиш чоралари кўрилмоқда[1].

Одамларнинг турмуш даражасини ошириш ҳозирги замоннинг асосий вазифаси бўлиб, инсоннинг физиологик эҳтиёжларига мос равишда соғлом турмуш тарзини шакллантириш ва тўғри овқатланиш учун маҳсулот сифатини оширишга қаратилган.

Ушбу муаммони ҳал қилишда истеъмолчилари аҳолининг энг кам ҳимояланган қатламлари, шу жумладан мактабгача ва мактаб ёшидаги болалар бўлган ижтимоий овқатланиш соҳасини ташкил этиш муҳим рол ўйнайди[2].

ТАДҚИҚОТ МАТЕРИАЛЛАРИ ВА МЕТОДОЛОГИЯСИ

Давлат сиёсатининг асосий вазифаларидан бири: уюшган гуруҳларда овқатланишни ташкил этишни такомиллаштириш, мактабгача ва мактаб ёшидаги болаларнинг тўғри овқатланишини таъминлашдир. Таълим муассасаларида сифатли ва арзон иссиқ овқатни ташкил этиш муаммоси бугунги кунда давлатнинг энг муҳим вазифаларидан бири бўлиб, ўсиб келаётган ёш авлод саломатлигини асрашнинг ҳал қилувчи омилдир.

Тадқиқот объекти ва усуллари: мазкур мақолада тадқиқот объекти мактаб ўқувчилари ва тадқиқот усуллари кейтринг хизмати ва овқатлантириш комбинатлари ҳисобланади.

Жараёнларни марказлаштириш орқали мактаб ўқувчиларини овқатланишини ташкил этиш модели овқатланиш комбинатлари ярим тайёр маҳсулотлар ва тайёр, маҳсулотларини ишлаб чиқариш, кейинчалик мактаб умумий овқатланиш бўлимларида (ошхоналар - тарқатиш) сотиш билан тавсифланади.

Ушбу жараён мавжуд умумий овқатланиш корхоналари базасида ҳам, янги лойиҳалаштирилган объектларда ҳам амалга оширилиши мумкин. Ҳозирги вақтда мактаб ўқувчилари учун умумий овқатланиш маҳсулотларини тайёрлашнинг технологик жараёнини ишлаб чиқариш таннархини камайтириш, маҳсулот сифати ва хавфсизлигини ошириш имконини берадиган овқатланиш комбинатларини куриш мақсадга мувофиқдир.

Мактаб умумий овқатланиш корхонаси мактаб овқатларини ишлаб чиқариш маркази, йирик савдо-ишлаб чиқариш бирлашмаси бўлиб, унга қуйидагилар киради: тайёрлаш ва пиширишдан олдин корхоналар (мактаб ошхоналари, буфетлар ёки тарқатиш). Ушбу турдаги ишлаб чиқариш юқори маҳсулдорлик ва ишлаб чиқаришни саноатлаштиришнинг максимал даражаси билан тавсифланади[3].

ТАДҚИҚОТ НАТИЖАЛАРИ

Натижалар ва уларнинг муҳокамаси: овқатлантириш комбинатлари асосини харажатларни камайтириш билан бирга юқори сифатни таъминлайдиган замонавий, юқори самарали технологиялар ташкил этади. Ушбу марказлаштирилган шакл бўйича озиқ-овқат маҳсулотларини ташкил этиш қуйидаги шаклда амалга оширилиши мумкин - бутун технологик жараённи уч босқичга бўлиш: ишлаб чиқариш, логистика ва хизмат кўрсатиш.

Ишлаб чиқариш босқичида тайёр пазандачилик маҳсулотларини тайёрлаш, сўнгра уни совутиш ва овқатланиш комбинатларида қисқа муддатли сақлаш амалга оширилади. Логистика босқичи овқатланиш комбинатидан мактаб умумий овқатланиш бўлимларига совутилган маҳсулотларнинг сифати ва хавфсизлигини бузмасдан ўз вақтида етказиб бериш функциясини бажаришни назарда тутади.

Хизмат кўрсатиш босқичи мактаб ошхоналарида амалга оширилади тайёр маҳсулотларни қабул қилиш, сақлаш, сотишга тайёрлаш ва овқатланишни ташкил этишдан иборат бўлади.

Ўқувчилар овқатланишининг ташкил этишнинг бундай усулида овқатлантириш комбинатлари тўлиқ технологик жараённи таъминлайди[4]. Мактаб ошхоналари эса

тақсимловчи корхона вазифасини бажаради, таом тайёрлаш жараёнининг ишлаб чиқариш юкломаси овқатлантириш комбинатлари зиммасига тушади. Бунда мактаб ошхоналарининг ишлаб чиқариш қувватлари камаяди. Шунинг ҳисобига мактаб ошхоналаридаги ўриндиқлар сонини кўпайтириш билан хизмат кўрсатиш яъни овқатларни истеъмол қилиш учун шароитларни яхшилаш мақсадга мувофиқ бўлади.

МУҲОКАМА

Умумтаълим мактаблари ўқувчиларини соғлом овқатланишини ташкил этишда овқатлантириш комбинатлари мутахассислари томонидан болалар организмни зарур моддалар билан таъминлаш (оқсил, ёғ, углеводлар, макро ва микро элементлар, витаминлар) юзасидан мавсумий ҳафталик таомномалар ишлаб чиқиладди ва технологик жараён мазкур таомномаларга киритилган таомларни тўлиқ технология қоидаларига амал қилган ҳолда таъминланади[5].

Овқатланиш комбинатларида мактаб таомлари ишлаб чиқариш ва сотишнинг барча босқичларида энг тўлиқ ишлаб чиқариш ва молиявий назорат, мактаб овқатларини ишлаб чиқаришда харажатларни камайтириш ҳисобига тайёр маҳсулот таннархини пасайтириш (энергия сарфини камайтириш, ишлаб чиқариш бирлигига амортизация улушини камайтириш, ходимлар сонини қисқартириш), таом тайёрлаш учун сарфланадиган озиқ-овқат маҳсулотларининг юқори гигиеник хавфсизлиги таъминлаш (ишлаб чиқариш, ташиш, сақлаш шартларига мувофиқ), ошхона ходимлари устидан тўлиқ назоратни ўрнатиш уларни фаолиятини такомиллаштириш чораларини кўриш имкониятлари биргина шу корхонани ўзида амалга оширилиши сабабли анча юқори даражага етади[6].

ХУЛОСА

Хулоса: шу муносабат билан шунини хулоса қилиш мумкинки, мактаб овқатланиш тизимини модернизация қилиш, изчил юқори сифатли тайёр рацион ишлаб чиқариш учун комплекс ишлаб чиқариш ва логистика тизимини яратиш саноатлаштириш ва марказлаштириш зарур.

Таомларни тарқатиш пунктлари мактаб ошхоналарига ташиш ва мактаб ўқувчиларига хизмат кўрсатишни такомиллаштириш имкониятлари кенг бўлади. Бу жараённи овқатлантириш комбинатларида марказлаштириш мақсадга мувофиқдир.

Шунингдек, ҳар бир ҳудудда тайёр рационнинг таннархини пасайтириш, тайёр маҳсулот сифатини ошириш ва ҳудудий ишлаб чиқарувчини сақлаб қолиш мақсадида мактаб овқатлантириш комбинатлари учун потенциал хомашё етказиб берувчи маҳаллий фермер хўжаликлари кластерини ташкил этиш керак.

Замонавий юқори унумли технологик жиҳозлардан фойдаланган ҳолда инновацион технологияларни жорий этиш, ишлаб чиқаришнинг саноат тамойилларига ўтиш, жараённи оптималлаштириш, барча босқичларда чиқиндилар ва йўқотишларни минималлаштириш имконини беради. Ушбу технологияларнинг жорий этилиши бир вақтнинг ўзида катта ҳажмдаги тайёр маҳсулотларни ишлаб чиқариш имконини беради, улар болалар учун овқатланиш учун мактабларга зудлик билан етказиб берилади.

Мактаб овқатланиш комбинати нафақат мактаб умумий овқатланиш корхоналарини таъмирлашга давлат инвестицияларини қисқартиради, нафақат мактаб ошхонасининг доимий харажатларини камайтиради, балки ўқувчиларнинг овқатланиш сифатини сезиларли даражада яхшилайдди, ота-оналарнинг тўловга қодир бўлган талабини

максимал даражада рағбатлантиради, болалар ва ўсмирларни иссиқ овқат билан таъминлаш қамровини оширади.

REFERENCES

1. Resolution of the Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan dated July 25, 2019 No 626 "Further improvement of healthy eating in preschool education".
1. 2.Sanayev, E., Samandarova, I., Murzambetova, G., & Tolibova, K. (2022). MUZLATILGAN NON VA BO 'LKA MAHSULOTLARIGA O 'ZBEKISTON BOZORI TENDENSIYALARI. *Science and innovation*, 1(A5), 206-209.
2. 3.Sanaev, E., Begmatov, S., Jo'Raev, Z., & Holiqulova, N. (2022). ОЗИҚ-ОВҚАТ МАҲСУЛОТЛАРИ СИФАТИ ВА ИШЛАБ ЧИҚАРИШ ЖАРАЁНЛАРИ САМАРАДОРЛИГИГА СУВНИНГ АҲАМИЯТИ. *Science and innovation*, 1(A4), 317-320.
3. 4.Эрмат, С. Ш., Сарболаев, Ф. Н., Рамазонов, Р. Р., & Вайдуллаева, Л. А. (2022). МАКАРОН ИШЛАБ ЧИҚИШ ТЕХНОЛОГИЯСИДА НОАНАЪНАВИЙ ХОМ АШЁЛАРДАН ФОЙДАЛАНИШ. *Science and innovation*, 1(A2), 33-38.
4. Official website of the Ministry of Preschool Education of the Republic of Uzbekistan: www.mdo.uz.
5. U.B.Akhrarov "Food preparing methods". Т., 2017.